

Učiteljski List

Slovenske zasebne osemrazredne ljudske šole

GLASILO „ZVEZE JUGOSLOVENSkih UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 20, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvaški na naslov: „Odbor za promicanje učiteljskih interesov za Istru“ Pazin. — Izdaja „Zveza jugoslovenskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24. — Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 11.

V Trstu, dne 1. avgusta 1920.

Leto I.

Zveza jugoslovenskih učiteljskih društev v Trstu

Zaradi znanih izvanrednih razmer smo morali deloma izpremeniti že objavljeni program.

V dneh 5. in 6. avgusta t. l. se bo vršilo

Zborovanje „Zveze“

s sledečim vzporedom:

PRVI DAN.

1) Ob 9. uri se vrši vodstvena seja.

2) Po vodstveni seji je seja odsekov.

DRUGI DAN

se vrši ob 11. predpoldne v vrdeški šoli

delegacijsko zborovanje

s sledečim dnevnim redom:

a) Poročilo „Zvezinega“ vodstva.

b) Poročilo o „Učit. Listu“.

c) Poročilo vseh odsekov.

Javno zborovanje

za sedaj odpade.

Iz istega vzroka odpade tudi izlet v Benetke.

Opozarjamo, da se bo pri delegacijskem zborovanju definitivno sklepalo o pristopu k delavski zbornici.

VODSTVO.

Sursum corda!

Jugoslovensko učiteljstvo zasedenega ozemlja — srca kvišku! Vsa znamenja kažejo, da se bližajo časi, ko ti bo potreben ves idealizem, ki je bil vedno tvoja druga narava. „Odločujoči faktorji“ so sklenili v svoji državniški modrosti postaviti te na trdo preizkušnjo. Že žvižga valpetov bič, a takrat ga vihti sama posebljena kultura. Udarec že sledi udarcem in kaj krije bodočnost v svoji temni „zagonetnosti“, to si lahko vsakdo sam predstavlja. Tvoj križev pot je zopet pri prvi postaji.

Usoda, ki ti je bila vedno kot barič za petami, izreka nad teboj vedno svoj „kriv si!“ In ta tvoja krivda? Stal si vedno kot trpin v sredi naroda-trpina. Dvigal si mu pogled v jasne višave, razsvetljevali si mu skušal pot z brlečo lučko prosvete; trpel si z njim, ko so mu avstrijski bariči vsiljevali svojo voljo, bodril ga v dnevih žalosti in preganjanja, prerokoval mu ob vsaki priliki neizogibno končno zmago pravice. In prišla je „zadnja“ preizkušnja; skozi potoke krvi si moral z narodom svojim preko Golgote v obljubljeno deželo... In: évo nas!

Dospeli smo na „konec“ svojega trpljenja. Najboljši sinovi naroda ječe v pregnanstvu, najplemenitejša srca mrcvari s krepilji oborožena pest civilizacije. Učiteljstvo, ti slutiš, da, ti veš, da kelih trpljenja ne pojde mimo tebe. Ti to veš, ker se zavedaš dolžnosti svojega vzvišenega poklica, ker stojiš na braniku mlade kulture svojega ljudstva in ker ne moreš drugače. Morajo in hočejo pa drugače vsi tisti, ki nočejo kulture tvoje galjudstva, ki mislijo vzpostaviti svet nasilja, imperij bajonetov. Kvišku srca!

Naša vera v pravico ne omaga. Postaviti hočemo preganjaju svoje prsi, krivici svojo zavest čiste vesti, v sredo občnega razsula moralnih vrednot — idealizem preganjanca. Ta idealizem bodi kvas bodoči družbi, ki bo stala na temelju vseh onih nraštvenih vrednot, preko katerih grmi pohod sodobnih do zob oboroženih osredvalcev sveta. Že done iz daljave prvi akordi mrtvaške koračnice, ki pomenja zadnji vstrajajoč memento kraljestvu nasilja.

Učiteljstvo, v bojne vrste proti nasilju! Danes je to, bolj kot kedaj, tvoja kulturna dolžnost — je vprašanje tvojega obstanka. V takem boju so tvoje mišice že ojeklenele. Izpremenilo se ni nič, kot le fronta. Pokazalo boš vsem, ki izbirajo svoje žrtve iz tvoje srede, da veš za kaj gre; dokazalo boš, da pojde teorizem le preko tvojih trupel. Tvoja organizacija je dovolj trdna, da se zruši pri poizkusu zanesti vanjo malodušje in demoralizacijo. Se malo dnevov nas loči od trenutka, ko se zbere vse jugoslovensko učiteljstvo k svojemu prvem občnemu zboru. Naj bo ta dan dan manifestacije naše trdne volje, da zastavimo vsi kot eden svoje prsi drznemu namenu, ki grozi sejati v naše vrste krivico in nasilje.

Vsi „odločujoči faktorji“ naj izvedo, da se jugoslovensko učiteljstvo zaveda svojega pravnega položaja, da se zaveda, kaj sme zahtevati od civilizirane države, česa ne sme prenašati, če noče samo sebi pljuniti v lice poštenjaka. Ne bo se zgodilo, da boš odšlo, učiteljstvo, od tega zborovanja s sklonjeno glavo malodušneža in Efi-jalta nad svojimi in svojega ljudstva koristmi. Naj svet sliši, da hočeta zagospodovati na mestu zakona krivica in preganjanje, kajti, tovariši, tudi krivica se lažje prenaša, če jo zaznamujemo za tako.

Vsi zatirani bodo naš krik razumeli, čutili bodo z nami in pest, ki se skrči iz notranje bolesti, bo končno triumfirala.

Učiteljstvo, v organizaciji je tvoja moč in ob tej moči, prepričani smo iz dna srca, se zlomi vsak poizkus zanesti v tvoje vrste neodločnost in malodušje!

Kvišku srca!

O disciplinarnih metodah v ameriških šolah.

(Referat Rupnika.)

Metode, ki se jih poslužujejo Američani v svrhu vzdrževanja discipline v svojih ljudskih šolah, so tudi za nas kaj poučne. Ameriška šolska disciplina nosi v polnem obsegu pečat dosledno demokratskega duha. Učenec je svoboden državljan, ki ga je treba kot takega upoštevati in pri moralnih zahtevah, ki se stavijo nanj, se apelira na njegovo čast. Žaljevik in surovega postopanja šola ne pozna; učitelj smatra učenca za gentlemana.

Znan pedagog prof. Foerster navaja v svoji knjigi „Schule u. Charakter“ konkreten primer ameriške šolske disciplinarnosti.

V neki New-Yorški šoli je poglavitno disciplinarno sredstvo javno mnenje. Učitelj si je ustvaril to mnenje potom vzornega ravnanja z otroci, katerih večina je na ta način pridobil zase in potom katerih je potem obvladal nepokorno manjšino.

V resnici je apel na boljše elemente najuspešnejše sredstvo tam, kjer imajo otroci smisel za čast. Če pa je učitelj pristranski in nepravičen, vzbuja s tem tudi v boljših učencih odpor in ti se potem navadno uklonijo manjši revolucionarni skupini razreda.

Važen moment v amer. šoli je tudi spoštovanje samega sebe. To samospoštovanje je fundament vseh moralnih vplivov, s pomočjo katerih naj šola vzgoji svoje učence za dobre državljane. S tem je nadalje v zvezi dejstvo, da so ameriški pedagogi soglasno odklonili uporabo šibe v šoli, ker se pogosto ravno s tepenjem zatro v gojencu nekatere dobre moralne dispozicije, ki bi bile sicer lahko izmed poglavitnih pripomočkov za vzdrževanje reda. Palica ne doseže — razven v primerih upornosti ali zlorabe moči nad slabjšim — svojega namena, marveč vzgaja klečeplaztvo in zahrbitost, zvižost in maščevalnost.

Nadalje kaže šolska disciplina svoje demokratične tendence v otroških enketah, kjer gojenci sami razpravljajo o gotovih kaznih; na ta način je učitelju omogočeno, prikrojiti kazen otroškemu čutu časti primerno.

Na deželi posebno imajo učitelji pogosto težavo s tem, ker starši naravnost hujskajo svoje otroke proti učiteljevemu režimu. Že omenjeni prof. Foerster priporoča kot odpomoček spisno temo: „Kako bi vladal, če bi bil učitelj?“ Skoraj vedno se zavzemajo otroci za strogo postopanje in se pismeno zavzemajo za to, proti čemer so bili sicer iz svojega defenzivnega stališča.

V Ameriki pa gredo v tem oziru še dalje. V mnogih šolah se določajo kazni potom drugih učencev. To so šole s takozvano samovladjo (selz - government). Najkonsekventnejše in najobširnejše je uresničena ta ideja samovlade v takoimen. državno šolskem sistemu. Ta sistem stremi za tem, da ustvari iz šole demokratsko občino v malem, ki si daje v rednih skupščinah sama postave in voli zastopnike, ki potem fungirajo kot sodniki, zdravstveni uradniki (higiena — prva pomoč) in nadzorniki itd., tu dobijo gojenci pojme o parlamentarnih formah in demokratskih institucijah.

Osnovno misel tega sistema najlažje pojмимо iz besede njegovega stvaritelja, mr. (Wilsona Gill-a) Šolska država je najboljšo sredstvo proti politični apatiji in korupciji v ameriški demokraciji. Najbrže je ravno monarhističen in predvsem carističen sistem v šoli bistven vzrok pomanjkanju politične naobrazbe.

Dokler je učitelj edini gospodar v šoli, so učenci brezbržni za napake svojih tovarišev, če pa naložimo razredu delež na vzdrževanju redu, imajo na tem vsi učenci interes in učitelju je pogosto dana priložnost, podati učencem razumevanje za važnost javnih funkcij in njihovo odgovornost.

Omenjeni Gill trdi po vsej pravici, da odpove „despotičen sistem“, čeprav zahteva najstrožjo pokorščino ravno zato, ker doseže le neko navidezno nadvlado in pogosto je celo v poznejšem življenju težko iznebiti se napak značaja in demoralizujočih navad, ki so posledica take vzgoje.

Omeniti bi še bilo mnenje sedanjega predsednika Harvard - univerze: Dandanes se apelira v šoli največ na prehodne motive, ki sicer pri otroku še učinkujejo, odpovejo pa v višjih razredih in v življenju sploh izgubijo svoj pomen. Pozabiti se tudi ne sme fundamentalni Trubelnov princip: Otroci se najbolje vzgajajo potom svoje lastne energije.

Jasno je, da bi se ne dal vpeljati tak sistem pri nas v polnem obsegu in to iz več razlogov; kakor vsaka nova reč potrebuje tudi ta dolge poti izboljševanja, stvar bi morala vzeti v roke le prav spretni pedagogi in slednjič je tudi težko presaditi sličen sistem v milje današnje zgolj intelektualne šole.

Lahko si mislimo, kako učinkuje čast odgovorne službe na otroško psiho, kako utrjuje s tem združeno zaupanje. Zato je mogoče uveljaviti mnogo osnovnih idej tega sistema tudi tam, kjer je nemogoče vpeljati državnošolski sistem v celoti.

Temeljna načela za načrt preustrojitve šolstva. *)

Pedagoški list „Popotnik“ je objavil v lanskem letniku članek o tem važnem vprašanju, ki ga podajemo tu v kratkih potezah.

Za vzgojo v ožjem zmislu, t. j. za izobrazbo srca stavimo vse vzgojno delo na vseobčji temelj **etične ali moralne kulture**, ki vzgaja človeka za dobrega človeka. Tudi pri narodnovzgojnem delu nam je to najvišji vzgojni smoter, kateremu se podrejšajo vsi ostali.

Prva naloga vsešolske vzgoje je: zbuditi v gojencu zanimanje za torišče, na katerem bo deloval v življenju kot ud naroda, razviti in okrepiti ga telesno, in usposobiti za delo pri skupnih narodnih interesih. Zato je potrebno, da je vsemu šolstvu namen **enotna narodna izobrazba**. Z idejo narodnega šolstva narod pravzaprav šele postane narod v modernem zmislu. Socijalni pedagog Natorp prorokuje,

*) Ta načela so služila za podlago delu „Zaveze“, ki je sestavil načrt preustrojitve šolstva za državo SHS.

da »bodo« poslednj tisti narodi vodilni narodi na zemlji, ki najčisteje udeležijo ideje narodne šole.

Ta ideja pa se mora udeležiti v duhu in resnici. Zato je treba vsa izobraževališča, ki so doslej služila različnim interesom in niso imela tedaj izrazite vzgojne in izobraževalne zveze, združiti v celoto in raztegniti njihovo delovanje na ves narod. Narodova skupna izobrazba pa ostaja toliko časa nedovršena, dokler se ne uresniči njena ustvarjajoča mravstvena ideja v enotni organizaciji narodne mladinske vzgoje — pri čemer je razumeti za mravstveno idejo narod kot mravstveno celoto. Ekonomska izraba narodnih sil terja, ravno zaradi socialnih potreb naroda, tudi v enotnem narodnem šolstvu **diferenciacijo šolstva** z ozirom na zmožnosti in nagibe gojencev.

Tu prestopamo na torišče pouka. **Vzgoja** je oni činitelj, ki budi s svojimi etičnimi načeli osnovno moč socialnega mišljenja, **pouk** pa razvija individualne duševne sile. Vzgoja je tista, ki mora biti znatna, ker mora ustvariti iz vsakega posameznika mravno osebnost. Pouk pa razvija neenake individualne sile v oni smeri, ki odgovarja zmožnosti in nagnjenju posameznega individua. Prva združuje vse **k istemu smotru**, drugi pa vodi na **različna pota**. Vzgoji je naloga, da vse ude naroda vzgoji enotno, pouk pa jih postavi na različna mesta, kjer delujejo za dobrobit naroda v zmislu skupne vzgoje. Za vzgojo je predpisana s tem točna pot; ne toliko za pouk. Tudi edinstvo šolstva je predpisano z določitvijo vzgojne smeri; ni pa določena njena razsežnost. Ta se ravna po gospodarskih in kulturnih potrebah naroda, z njimi vred pa je izvor narodove izobrazbe njena splošna in strokovna poglobitev. Ti predpisi nas vodijo do diferenciacije šolstva, t. j. raznoterosti v organski šolski celoti.

Učni namen vsega šolstva je torej: **podati narodu posebno in splošno izobrazbo**; učni namen ljudske šole, da vzgoji in splošno izobrazbi najširše narodne sloje. Pod splošno izobrazbo pa umevamo gotovo množino izobrazbe, ki naj ustvari lastno mišljenje, možnost sklepanja in dejanja — s čemer je podana **didaktična pot** v splošnem šolstvu.

Izhajajoč iz teh nazorov moramo določiti sledeča načela: 1. **vzgojno**: etična vzgoja; 2. **vzgojnopolitiško**: narodno šolstvo z enotnim narodnovzgojnim smotrom; 3. **socijalnopedagoško**: diferenciacija šolstva z ozirom na zmožnost in nagnjenja gojencev in 4. **soci-alnodidaktičko**: didaktična preureditev pouka tako, da nudi razvoja individualnosti.

C. Drekonja:

Naša bodoča začetnica...*)

(Predaval pri zborovanju »Tolminskega učit. dr.« dne 24. maja 1920.)

Vse naše dosedanje začetnice, izvzemši stare, oz. najnovjše, so sestavljene za pridobivanje glasov in črk na podlagi analitsko-sintetske metode v zvezi z nazornim naukom. O tem novem ponatisku že davno umrle metode črkovanja ne bom še posebej govoril, saj je metoda samo že čas pokopal. Imenujem pa metodo nove začetnice črkovalno, ker je k analitsko-sintetski nikakor ne morem prištevati.

Ker pa greši tudi analitsko-sintetska metoda proti načelom moderne pedagogike, hočem pokazati prednosti nove metode nasproti Gaberšček-Razingerjevemu: »Abecedniku«, Widrovemu: »Berilu« in Krulčevi »Citanki«, v katerih je uporabljena analitsko-sintetska metoda za pridobivanje glasov in njih znamenj.

Izmed gori-omenjenih začetnic se mi zdi najboljše Widrovo »Berilo«. Ta stoji za korak pred drugimi, ker ne pridobiva samoglasnikov analitsko iz konkretnih pojmov, temveč iz **prirodnih glasov**. Tako je Widrovo »Berilo« nekak prehod iz analitsko-sintetske metode v novo, popolnoma različno metodo pridobivanja glasov in njih znamenj iz prirodnih glasov.

V Gaberšček-Razingerjevem »Abecedniku« stoji kot prvi glas in črka »i«, katerega pridobimo iz pojma igra. Igra pa je abstrakten pojem. Koliko truda je treba učitelju, da preide od igranja pred šolo do miselnega pojma »igra«. Pa še tedaj, če je učitelj porabil vse svoje pedagoške moči, da bi otrokom postvaril igro, je v prvih mesecih šole ne bodo pojmovali. Krulč je v svoji »Citanki« za prvi razred pridobil »i« iz veznika »in«. Tudi ta besedica se mi ne zdi prikladna, ker posvetijo otroci večjo pozornost knjigi in zvezku, ki sta tam nashikana, kakor pa nepoudarjenemu »in«.

V teh slučajih je tudi pri analitsko-sintetski metodi potreben konkreten pojem, ker le tega otroci lahko zaznajo in potem pojmiyo njegovo vsebino.

Drugače pridobiva analitsko-sintetska metoda glasove iz konkretnih pojmov, tako da učitelj najprej obravnava dotični predmet, iz čigar imena hoče potem izvajati začetni glas. Ko zadobe otroci pojem

o predmetu, analizira učitelj besedo, ki služi predmetu kot ime, prvič na zloge, zloge v glasove potom obrazcev na šolski tabli.

Ta način pridobivanja glasov greši veliko v tem, da je do konca enoličen in pust.

Učitelj preide od morda še zanimivega predmeta na mrtvo besedo. Otroci jo najprej zlogujejo, zloge dele v glasove in končno še le, po velikem trudu, prispejo izmučeni do smotra glasu. Tako se ponavlja seciranje besed od prve pa do zadnje črke. Otroci se pri tem dolgočasijo in nimajo v šoli novega polja, ki bi jim nadomestilo domače igre in zabave. Le učitelj, kateremu je duhovitost v polni meri že prirojena, more ta pouk napraviti zanimiv.

Analitsko-sintetska metoda ni le pusta, temveč za otroke začetnike tudi težka. Že v prvih mesecih šole mora pričeti učitelj s slovnico (pojem, beseda, zlog, črka). Velike preglavice dela otrokom delitev besed v zloge in glasove. Končno so one črke in pike, ki jih učitelj nadomesti na tabli za zloge in črke, nekaj mrtvega in nezmislivega. Bojim se, da se je že marsikatera bistra glavica v šolski klopi posmehovala učiteljevi trditvi, da so one črke in pike na tabli pisane besede, zlogi in črke.

Najglasnejši klic moderne pedagogike je, da bodi pouk zanimiv. Pouk naj ne bo vbijanje in vtepanje različnih vednosti. Celo same na sebi nezanimive predmete je treba obdati s čarom zanimivosti; tako n. pr. je računstvo, ki se suče vedno okrog golih števil. Pri tem predmetu vzbujajo učitelj pozornosti in zanimanje s tem, da obravnava v šoli ustno in pisмено, kolikor mogoče veliko zanimivih uporabnih nalog in to na vseh stopnjah. Tako se hoče šola rešiti enakomerne in moreče puščobe.

Kakor računstvo mora postati tudi čitopisni pouk zanimiv in kratkočasen. Pri čitopisju je pa to mnogo lažje nego pri računstvu.

Otrok naj se nauči igrati brati in pisati! Nova metoda v popolnem obsegu odgovarja temu pedagoškemu načelu. Po tej metodi ne pridobivamo glasov in njih znamenj iz konkretnih ali celo abstraktnih pojmov, temveč iz navadnih prirodnih glasov. Tako učno postopanje je lažje, zanimivejše in pušča za sabo toliko predstav, da je zabljenje nemogoče.

Izberite samo med dvojim!

Kaj bo otroka bolj zanimalo: mrcvarjenje besed, ki zaznamujejo kak predmet, ali lepa učiteljeva povestica o dečku, ki se je igral z nožem, kljub materinemu svarilu, in se je vsled svoje neubogljivosti urezal v prst ter potem zajokal »iii«?

Seveda tudi tu ne sme izostati nazorni nauk, pri-lik je zanj dovolj; da celo več, kakor pri stari metodi.

Gornja povestica se lahko po potrebi razširi (Emil Seidel je pridobil v svoji začetnici: »Wir können schon lesen!« z eno povestico tri glasove).

Lahko bi sestavili začetnico tudi na ta način, da bi se z eno dolgo povestjo pridobili vsi glasovi. To si mislim tako, da bi mastopale povsod iste osebe (otroci).

Pridobivanje glasov sledi po moji razvrstitvi v sledečem redu:

i — jok otroka;

u — piskanje lokomotive;

e — vozničev klic, da se ustavijo konji;

o — vzklík začudenja (Wider: izguba balončka);

a — izraz veselja, n. pr. božično drevo, Miklavževo darilo;

na — n — klic revnemu otroku, ko mu podari sošolec jabolko, ali kos kruha;

mu — m — mukanje krave na paši po teletu, ki je ostalo v hlevu;

v — v — veter okoli hiš in po cesti. Tu se lahko pripoveduje o šolarjih, ki jih je zalotil veter na poti iz šole ter jim pobral kape in jim obrnil dežnike;

r — r — glas ropotalke o Veliki noči;

ci — ci — c — klicanje mladih ptičkov ali piščet;

čr — čr — č — kričanje vrabcev, ko smo jim postavili v žito slamnatega moža;

as — s — vzklík, ko se spečemo. Za ta primer nisem mogel najti boljšega glasu, ker so drugi daljši in težji. Nerodno je tudi to, da stoji glas s na koncu in ne v začetku. Seidel je pridobil glas s v svoji začetnici iz opazovanja mačke pred misjo luknjo, kjer miri otrok svoje drugove z glasom s (ne st);

š — š — lovenje kokoši iz vrta;

la — la — l — petje v šoli ali zunaj;

bim — bom — b — petje zvonov;

h — h — dihanje v roko, kadar nas zebe (sneženi mož, kepanje);

ku — ku — k — kukavica v gozdu (ali na uri);

tik — tak — t — glas ure;

dr — d — drndanje voza;

joj — j — glas začudenja ali bolesti (zobobol);

pi — pi — p — klicanje kokoši;

ga — ga — g — glas gosi;

f — f — ugašanje sveče, ko grémo spat;

z — z — šumenje čebel in os v zraku;

ž — ž — šumenje sršenov v zraku, ali žiga — žaga — ž — žaganje drv.

Iz zgornjih primerov se vidi, kako lahko delo ima tu učitelj. Lahko in zabavno je tudi za otroke. Kakor sem že poprej omenil, nauči učitelj s to metodo mnogo več nazornega nauka in vzgoja imata tu širše polje, kakor pri stari učni metodi.

Kakor zamaknjeni poslušajo otroci, ko jim pripovedujem o kravi, katere ima telička v hlevu in poče na paši po njem. Kako se ji mudi domov, da vidi zopet svojega mladiča! Ali se tu ne tope srca v sočustvovanju? Ali jim pripovedovanje ne budi ljubezni do živinčeta, ki tudi čuti in ljubi? Kako veselje je še le potem, ko morejo pisati, kako kliče krava na paši. Vsa bi hotel pisati!

Pri nekaterih glasovih ni niti potreba povestice, n. pr. pri glasu f, kjer polkažem otrokom svečnik s svečo. Pogovorimo se tedaj in zakaj rabimo svečo. Ko sem to storil, prižgem parkrat svečo, da jo z otroci ugasimo in pri tem proizvajamo glas f.

Ako kateri otrok pozneje pozabi črko f, ga spominim na svečo in brz se mu obude vse takratne predstave in z njimi tudi črka f.

Ista prožnost v obnavljanju predstav se kaže pri vseh glasovih obravnavanih po tej metodi.

(Dalje prih.)

Razbremenitev razredov in diferencijalni razred.

(Poročilo E. Štuke na okrajni učiteljski konferenci tržaškega slovenskega učiteljstva.)

Ena naših najnujnejših zahtev je razbremenitev razredov, toliko v interesu učitelja, kolikor učenec. Dosedaj je moral šteti razred 80 učencev predno je bila mogoča delitev. In koliko razredov smo imeli s 70—80 učenci, ki so stali učitelja nečloveškega truda proti slabim uspehom. Čas je, da določimo manjše število, mejo, ki bo določila največje razrede. Katero naj bi bilo to maksimalno število? Mnogo se je že govorilo o številu 40. Štirideset učencev tvori brezdvomno najlepši razred. Če pa je že tu meja in bi delili razred že pri edenštiridesetih učencih, bi dobili skoro prazne razrede z 20-timi učenci. Učitelju, ki se zaveda svoje zmožnosti, bi hoče, da njegove besede prodrejo in ostanejo vtisnjene v mladih dušah, je 20 učencev premalo, zdi se mu premalo izkoriščen njegov trud. Določimo torej nekoliko večje število, število 50, s katerim ladjpomoremo prepraznim razredom. Čez petdeset učencev pa je vsakemu učitelju preveč.

Predlagam, da se določi število 50 kot največje število učencev, ki morejo obiskovati en razred; po številu 50 naj se razred deli.

K temu predmetu spada še neka druga razbremenitev razredov. Sedaj ne več z ozirom na kvantiteto, pač pa na kvaliteto učencev. Ta razbremenitev se še razlikuje od prejšnje i po vsebini i po namenu. Prej je šlo za večje uspehe, sedaj gre za to, da se olajša učitelju delo v zelo pičli meri s tem, da se iztrebi iz razreda, kar se nam zdi, da ni za rabo, — da se onesreči že itak nesrečne, — gre za tako imenovani diferencijalni razred ali razred zabutih, lepše povedano — razred za nerazvite učence. Mari ne vemo vsi, da je ena največjih vrlin skupnega pouka, vpliv dobrih učencev na slabše tovariše! Celo najslabši učenci bodo imeli več od tega, ako sede med boljimi, kot če so med sebi enakimi. Pomislimo le, kako naj bi povedali takemu učencu, posebno od začelca, da pojde v neko drugo sobo, med nove tovariše. Otroci in njegovi starši bi kmalu izvedeli, da hodi v razred zabutih, in to od svojih prejšnjih tovarišev. Taka ločitev sposobnih od nesposobnih mora tudi duševno slabo vplivati na ene in druge otroke. Razdvojili bi morda dva učenca-prijatelja, ker med nenadarjenimi in nadarjenimi otroci ni nemogoče prijateljsko občevanje. Ne smemo tudi pozabiti, da je mnogo teh nesposobnih učencev zelo rahločutnih. Saj vidimo v šoli, da trpijo že od strani součencev za nezakrivljeno krutost narave. Pa tudi učitelj sam more občutno naniti tako dušo s svojim vedenjem ali celo z besedo samo. Če bi se le malo poglobil v njegov položaj, bi že iz golega sočutja branil takega otroka, pred vsem, kar bi ga bolelo, skušal bi prepričati vse, kar bi mu moglo dati grenko zavest, da je zabiti, najbolj zabiti od vseh. Ta zavest ne samo, da udani otroka, more ga tudi duševno umoriti. In kdo bi bil temu kriv? Ali ni možno, da imamo za idiota tudi otroka, ki ga niti ne poznamo, katerega morda samo vedenje nam je dalo povod, da ga imamo za duševno nerazvitega. Takemu otroku bi vcepili mi nekaj, kar se nam dozdeva, ne upoštevajoč pri tem posledic in škoda, ki jo povzročimo. Koliko slučajev poznamo, kjer se je učenec, ki je dinal leto za letom oslovsko klop v istem razredu, naenkrat zbudil kakor iz sna in da smo našli v njem vse to, kar smo dali drugim učencem. Tak učenec, prej zadnji vseh zadnjih, dohiti in prekosí celo svoje součence. More ga zbuditi nov predmet, včasih ena sama spodbudna beseda, en sam vzgled.

*) Ta razprava ni plod mojega razmišljanja in mojih praktičnih poskusov, temveč je sad predavanj, ki nam jih je podajal na učiteljski pokojni ravnatelj V. Bežek. C. D.

a) pesništvo: Samec Janko;
 b) proza: Ločnikar Franc;
 c) zgodovina: Kleinmayr Ferdo;
 d) zemljepis: Leonardis Gregor;
 e) realije: Kenič Andrej;
 f) slovnica: Daneu Ivan, Kleinmayr Ferdo in Kraševic Iván. Berili za VI. in VII.—VIII. razred sestavi Šraj Janko.

K točki II. Zgodovinsko-zemljepisno knjigo za VI. in VII.—VIII. razred sestavi Kleinmayr Ferdo; za sestavo natančnih knjig se določi svoječasno pisatelja; kdor se pa čuti za to zmožnega, naj se prijavi.

K točki III. Slovnico za vse razrede sestavijo Daneu Ivan, Kleinmayr Ferdo in Kraševic Iván.

K točki IV. Italijanske knjige sestavijo Daneu Daneu Ivan, Kleinmayr Ferdo in Kraševic Iván.

K točki V. Računice sestavi prof. L. Čermelj z navodili odbora.

Člani odbora, ki pri seji niso bili prisotni, pa se čutijo sposobni prevzeti katerikoli nalogo, so naproseni, da se jim prej javijo. Rokopise in vsa obvestila je poslati na šolskega voditelja Ivana Daneua, Sv. Ivan pri Trstu.

Stroški za prvo sejo so se že dotičnim udeležencem seje nakazali poštanim potom.

3. okrajna učiteljska konferenca tržaških slov. ljud. šol. — Omenjena konferenca se je vršila dne 9. julija 1920 v slov. mestni ljudski šoli pri Sv. Ivanu ob 10. uri popoldne. Konferenci je predsedoval okr. šolski nadzornik Anton Craizer. Prisoten je bil tudi magistratni asesor dr. du Ban.

Dnevni red:

1. Predsednik otvori konferenco in imenuje namestnika.

2. Volitve, in sicer:

a) dveh zapisničarjev, b) stalnega konferenčnega odbora 5-tih članov, c) pripravljalnega oddelka 6-ih članov za ustanovitev okrajne učiteljske knjižnice.

3. Preuredba šole. (Šolska zakonodaja in šolska uprava).

4. Splošni učni načrt za obče ljudske šole.

5. Učne knjige.

6. Uradni spisi.

7. Razbremenitev razredov in posebni razredi za nerazvite otroke.

8. Izvensolske ustanove (vrtci in zabavišča).

9. Učiteljska izobrazba. (Preosnova učiteljske, okr. uč. knjižnice in učila.)

10. Šolski zdravnik.

11. Posebni predlogi.

Razprava:

1. Okr. š. nadzornik otvori konferenco in pozdravi navzoče, posebej še asesorja dr. du Bana, ter imenuje za svojega namestnika Antona Germeka. — Daneu Ivan se zahvali v imenu učiteljstva za laskave besede okr. šol. nadzornika ter se pokloni g. asesorju.

2. a) Kot zapisničarja se določita Ana Švageljeva in Adalbert Stibel. b) V stalni odbor za okr. učit. konf. se izvolijo: Sabadin Ivanica, Čok Marija, Kraševic Iván, Fonđa Franc in Gorkič Jožef. c) V pripravljalni odsek za ustanovitev okr. učit. knjižnice se volijo: Daneu Ivan, Cibic Franc, Širok Karel, Šček Frida, Hartman Amalija in Trobec Vinco.

3. **Preuredba šole.** — Poroča Ivan Caharija iz Sv. Križa. — Vouk Ivan predlaga več študija za načrt, ki naj se zato tiska, ker je principijske važnosti. Predlog pade. — Sprejet je Kleinmayrjev predlog, da se sprejme predlagana preuredba v principu v svrhu razširjenja šole in odprave neposrednega pouka.

4. **Splošni učni načrt za obče ljudske šole.** Poroča Kleinmayr Ferdinand. — Po navedbi raznih pomanjkljivosti in nedoslednosti v od oblasti izdanem splošnem učnem načrtu za obče ljudske šole predlaga: a) Pretrse naj se še enkrat sestavljene normalni učni načrt. — b) To delo naj poveri šol. oblast na posameznih okrajnih uč. konferencah izvoljenim šestoročlanskim odsekom, ki naj ostanejo v tesnem medsebojnem stiku in izroče predelano snov onemu odseku, ki ga bo šolska oblast imenovala za centralni odsek. Ta odsek predloži dež. šol. oblasti sklepne želje in nasvete o definitivni redakciji normalnih načrtov. Za to delo se določi rok 1—2 let. — c) Med tem časom pa naj se za tržaški šol. okraj izvoli šestoročlanski odsek, ki naj do prihodnjega šol. leta izdela na podlagi okrožnice z dne 9. maja 1920 rahljav začasni učni načrt ter tozadevni normalni urnik, ki naj se z uprčebajo šol. oblasti začasno vpelje na tržaških slov. šolah. Predlogi so bili soglasno sprejeti. — V odseke za začasni učni načrt se volijo: Caharija Iv., Sabadin Iv., Grbec Iv., Kleinmayr Ferdo, Čok M., Čok Ant.

5. **Učne knjige.** — Poroča Ivan Daneu. Vnamo se debata, ali naj se pridene berili slovnica ali ne. — Poročevalčevi predlogi se sprejmejo s priporočilom, naj imajo knjige življenjepise, pisateljev in naj se ilustrirajo berilni sestavki s kolikor mogoče lepimi slikami.

6. **Uradni spisi.** — Poroča Ferdinand Žagar. Sprejeti so poročevalčevi predlogi, kakor tudi sledeča dodatna predloga: Trobec Vinco: Črtajo naj se v izpričevalu besede o ubožnih knjigah. — Daneu Iv.: Pošilja naj se le najnujnejše, kratke okrožnice, in sicer po nadzorniku.

7. **Razbremenitev razredov in diferencijalni razredi.** — Poroča Elizabeta Ščuka. Predloga, da ne sme imeti razred preko 50 učencev in da naj bi se ne otvorili razredi za duševno nerazvite učence, se sprejmeta.

8. in 9. točka se preneseta na popoldansko razpravo.

10. **Šolski zdravnik.** — Poroča Srečka Pertotova. Predlogi se sprejmejo soglasno.

Ob 13½ se konferenca prekine in se nadaljuje ob 17ih.

8. **Šolske ustanove.** — Poroča Karel Širok. Sprejmejo se sledeči predlogi: 1. da sprejme oblast privatne otroške vrtce v svojo oskrbo; — 2. o zgradbi za otroške vrtce primernih prostorov; — 3. o reduiranju otrok v posameznih razredih otroškega vrtca; — 4. proti zlorabljanju otroškega vrtca; — 5. o zdravniku in 6. o pomočnici za vrtnarico. — 7. Predlog o izobrazbi vrtnarice se specifično v sledečih podrobnostih: Predlog Vinca Trobca, da imej vrtnarica kot predizobrazbo vsaj meščansko šolo; predlog Iv. Daneua, naj bi trajala strokovna izobrazba 2 leti — in dodatni predlog (Daneu-Čok Alb.), ki se glasi: Smatramo za potrebno, da se ustanovijo otroški vrtci povsod, kjer se vpiše vsaj 30 otrok. Vsi ti predlogi so bili soglasno sprejeti. Ravnotako so se sprejeli vsi predlogi o rikreatorjih.

9. **Učiteljska izobrazba.** — Poroča Josip Gorkič. Predlogi, naj se učiteljske razširiti na 6 letnikov, vstevši pripravljalni tečaj, tako, da bi imeli absolventi odprto pot na vseučilišče in naj se izvoli enketa za proučevanje podrobne reforme se za sedaj, vsled nastalih razmer, ne more vzeti v poštev. Sprejme se pa soglasno predlog Karla Gruntarja, ki se glasi: Vlada naj nam vrne vsaj to, kar smo imeli pred vojno.

9. b) **Okrajna učiteljska knjižnica.** — Poroča Cibic Franc. Po debati o prispevkih se sprejme Gruntarjev predlog, da naj odtrguje v to svrhu oblašt vsakemu učitelju ¼ % od plače. Za knjižnico skrbi pod točko 2b) izvoljeni odsek.

Dodatno točko »Muzej učil« utemeljuje Kleinmayr tako-le: Z ideje bi dobivali razne prispevke, n. pr. prirodne, herbarije i. dr.; mi bi pa odajali deželanom morske stvari. — Iz centrale bi se odajala na šole potrebna učila. Tudi to bi imel v oskrbi odbor knjižnice. (Sprejeti.)

11. Sprejeti so sledeči posebni predlogi:

a) da se imenuje za deželno učiteljsko konferenco za delegata F. Kleinmayr in za namestnika Iv. Daneu;

b) da naj se priznajo študije, ki se vrše vsled pomanjkanja popolnega učiteljskega izven premime črte (predlog Iv. Daneua);

c) da naj se vrše imenovanja od strani oblasti vsaj do začetka prihodnjega šol. leta. (predlog Iv. Daneua-A. Čoka-J. Bitse);

d) da naj se dobe posebni prispevki v začetku šol. leta za nabavo potrebnih učil, kot so jih že deložne šole v mestu (predlog Fonđe);

e) da naj se definitivno uredi odškodovanje za vse učitelje priazdete vsled poklica k vojski (predlog K. Pahorja).

Nato sta Gruntar in Kleinmayr opozorila na nerazumljivo postopanje oblasti nasproti tov. Al. Hreščaku, ki ga ljubi vse slovensko učiteljstvo. Ako meni šolska oblast, da je kaj zagrešil, naj ga na podlagi izida disciplinarne preiskave kaznuje. Vsako drugačno postopanje smatramo za preganjanje, proti kateremu odločno protestira vse učiteljstvo.

Slednjic se je Kleinmayr zahvalil g. okr. šol. nadzorniku za popolno svobodo govora in pa za njegovo veliko zanimanje za naše slov. šolstvo.

S tem je konferenca končala.

Okrajna učiteljska konferenca učiteljstva iz sežanskega okraja. Okrajna učiteljska konferenca, katera se je vršila v Sežani dne 9. junija 1920, se je otvorila pod predsedstvom okr. šol. nadzornika Demonteja, ob navzočnosti novega okrajnega civ. komisarja g. Guglielma.

G. civilni komisar je z lepimi besedami pozdravil učiteljstvo sežanskega okraja in je dejal, da si šteje v čast, biti predstavljen kot novi civ. komisar za sežanski okraj. Povedal je, da bo kot tak, vedno mož na svojem mestu, ter je obljubil, da bo v vseh slučajih in vsepovsod, bodisi v moralnem, ali materijalnem oziru šel učiteljstvu na roko. Omenil je, da je učiteljstvo prva in najvažnejša podlaga za ves nadaljni razvoj na moralnem in umstvenem polju, ter je ponovno obljubil, da bo, kjerkoli bo trehalo, z odprtimi rokami na razpolago.

Učitelj Bole Franc je odzdravil v imenu navzočih gospodu komisarju in se mu je zahvalil za njegove

lepe besede; izrazil pa je željo, da bi besede g. komisarja bile tudi plodonosne in ne samo obljuba, zakaj samo z delom se povspesuje delo. Omenil je zadevo učitelja Hreščaka in je zahteval, naj se premestitev enostavno prekličje, zakaj premestitev je nezakonita in povrh še neutemeljena. Nato je predložil gospodu komisarju krivico v tej zadevi in je priporočil, da bi se take stvari več ne dogajale, lepe besede pa bodo obrodile edino-le na prijateljskih odnošajih.

Izvajanja učitelja tov. Boleta, ki je povdarjal pomen in važnost, v nasprotnem slučaju pa ničvrednost besedi g. komisarja, je gosp. komisarju tolmačil okr. šol. nadzornik g. Demonte. Prišlo je do malega incidenta, ker je tov. Bole moral zaradi napadnega in pomankljivega tolmačenja, poseči v besedo ter ponoviti in povdariti svoja izvajanja v italijanščini.

Gospod komisar je ponovno obljubil svoje zanimanje. Glede zadeve tov. Hreščaka je obljubil, da se bo med počitnicami ugodno rešila. Potlej je pozdravil in odšel.

Predsednik je nato imenoval učitelja Kendo svojim namestnikom ter prosil, naj si navzoči izvolijo dvoje zapisničarjev. — Zapisničarjem sta bila izvoljena tov. Iv. Kosmina in S. Grgič. Nato se je vršila volitev enega zastopnika uč. sez. okr. za deželno konferenco, katera se bo vršila v Trstu meseca septembra t. l. — Izvoljen je bil učitelj Kenda.

Glede podrobnih učnih načrtov se je sklenilo sledeče:

Podrobni učni načrti se spremenijo le v toliko, kolikor se nanašajo na predmete, ki so več ali manj odvisni od sedanjih razmer. Vsi drugi predmeti ostanejo medotaknjeni še nadalje v veljavi.

Glede pouka italijanščine:

1) Če bo ta predmet obvezen in zakonito uveden, naj ga poučuje na podlagi materinščine le domač učitelj, in sicer le v višji skupini (5. in 6. šol. leto).

2) Ta predmet naj se poučuje, ne da bi bili učenci prikrajšani na pouku v materinščini; to je, ne da bi se materinščini krčilo predpisanih učnih ur.

3) Na enorazrednicah naj se pouk italijanščine črta, zakaj enorazredna šola je šola za skrajno silo.

Glede npravstvenega pouka in ustavoznanstva se je sklenilo, da se bo ta predmet poučeval v zvezi z zemljepisom, zgodovino in čitanjem, kakor se je v naših šolah že poučeval, samo da mu ni bilo predpisanih posebnih učnih ur. V 6. šol. letu pa naj bi predmet npravstvenega pouka in ustavoznanstva nastopil samostojno ter se vsebolj obširno in direktno podajal v kmetijskih in obrtnonadaljevalnih šolah.

Glede zdravstva: Zdravstvo poučujmo v zvezi s prirodopisom in ob raznih prilikah, kakor pri obolenju otrok v šoli itd., le v višji skupini (5. in 6. š. l.) in v nadaljevalnih tečajih, naj se zdravoslovje vzame kot samostojen predmet.

Kar se tiče veronauka, se je sklenilo odkloniti vsako reformo v tem oziru iz principijskega stališča, da se veljani državni osnovni šolski zakon samovoljno ne izpreminja, dokler ne bo ljudstvo po svojih zastopnikih lahko tudi sodelovalo pri reformi tega pouka.

Izvolil se je nato odbor šestih članov s tremi tajniki, ki naj bi bil stalen odbor za met. in didakt. vprašanja. Tudi za ženska ročna dela se je izvolilo dvoje učiteljic z eno tajnico. Temu odboru se je naložilo, naj sestavi provizoričen učni načrt veljaven za okraj in to dotlej, dokler ne bomo dobili definitivnih učnih načrtov izdelanih od »Zvezinega oddelka« in potrjenih od oblasti. Funkcije so se razdelile takole:

Za enorazredne šole:

1.) Gregoretič, 2.) Strekelj Albin; — tajnik: Fakin.

Za dvorazredne šole:

3.) Ravbar, 4.) Baša; — tajnik: Grgič.

Za trirazredne in večrazredne šole:

5.) Kenda, 6.) Macarol; — tajnik: Kosmina.

Za ženska ročna dela:

1.) Živec, 2.) Kaučič; — tajnica: Vodopivec.

Glede »vzgoje vsled vojnih vplivov« se je sklenilo, da je vsak učitelj dolžan spisati referat, ter ga poslati najpozneje do 15. avg. t. l. na okr. šol. svet, da bo mogel zastopnik na deželni konferenci o tem poročati obširno in natančno.

Pri raznoternostih se je oglasil tov. Jože Strekelj ter je zahteval odpravo točasnih tiskovin, katere naj nadomesti nekdanja razrednica. V debato so posegli Strekelj Albin, Kenda, Živec in šolski nadzornik.

Tov. Poljšak je govoril o neprimernem nameščanju učiteljstva in se je skliceval na okrožnico nekdanjega c. kr. okr. šol. sveta, katera pravi, da se bočo vsem definitivnim in provizoričnim učiteljem olafnila njim podeljena mesta. Okrožnica je pisana vsled vojnih razmer, in sicer l. 1914. 17. nov. št. 3163/14.

Tov. Jožef Ravbar je zahteval, naj bi bili zvezki opremljeni z enako lineaturo, kakor so bili pred vojno in naj bi bili brez napisov.

Tov. Bole je zahteval, naj se stavi v zapisnik za-

itveva otvoritve slovenskih in hrvaških srednjih šol v zasedenem ozemlju.

Tov. Rustja je predlagal naj bi okrajni zdravnik dajal obolelemu učitelju in njegovi družini zdravniško pomoč brezplačno. — Kot dodatek k temu predlogu je tov. Alb. Furlan predlagal, da bi okr. šol. svet v slučaju potrebe plačal bolnišnico ali pa vsaj diferenco od III. na II. razred, kakršno ugodnost že imajo tržaški učitelji. — Predlogi so bili sprejeti soglasno. Pri zadnji točki se je spomnil predsednik »okrajne bolniške blagajne«, dejal je da se predvideva obligatorično zavarovanje vseh učiteljev. Omenil je tudi rezervni fond, s katerim razpčlaga okr. šol. svet in od katerega oboleli učitelji lahko uživajo, če je položil prošnjo na okr. šol. svet in mu je le-ta dovolil podporo.

Pri slučajnostih je tov. Pahor poročal o stanju okrajne učiteljske knjižnice in njenem imetju ter je predlagal:

- 1.) Zopetno pobiranje prispevkov v odstotkih po 1/2 % od 1. avg. dalje.
 - 2.) Šolski svet naj poskrbi dovoljenje, da bomo lahko importirali znanstvene in literarne knjige preko premirne črte.
 - 3.) Naj se knjižnica centralizira, to je, sezanska in kolomska naj se združita.
 - 4.) Okr. šol. svet naj poskrbi, da sezanski karabinjerji vrnejo omaro, ki je last učit. knjižnice.
 - 5.) Volitev odbora.
 - 6.) Volitev treh pregledovalcev računov.
- Predlogi so bili soglasno sprejeti. V odbor so bili izvoljeni učitelji: Bole, Pahor, Kocijan in Rustja, ter učiteljica Macanolovala. Pregledovalci računov: Praprotnik, Albin Furlan in Škof. S tem je bil dnevni red izčrpan. — Nato je predsednik zaključil konferenco.

Za reformacijo šole. Predno je zapustil ministrstvo je minister Torre predložil kralju v podpis dekret, s katerim je imenoval komisijo za študiranje tehnične in administrativne reforme glede početnega pouka.

Ranelletijeva tabela učiteljskih plač. S kr. odlokom je bila modificirana tabela, ki je bila dodana odloku 6. julija 1919. št. 1239, in sicer:

Letna plača izrednega učitelja	L 3100'—
» » rednega učitelja	L 3600'—
» » po 4 letih redne službe	L 4000'—
» » » 8 » » »	L 4400'—
» » » 12 » » »	L 4700'—
» » » 16 » » »	L 5000'—
» » » 20 » » »	L 5300'—
» » » 24 » » »	L 5600'—

P. S. Računski odsek ni hotel registrirati novega odloka novih učiteljskih plač in ga je zavrnil z motivacijo, da učitelji niso državni funkcionarji, ter zato ne morejo biti sprejeti v tabele šolskih svetnikov, ne nadzornikov in didaktičnih ravnateljev.

Croce, minister javne izobrazbe, je dosegel od ministrskega sveta toliko, da so bili odloki registrirani z veliko rezervo.

Sklep šolskega leta na učiteljsku v Tolminu. 8. julija se je zaključilo s šolsko mašo 7 mesečno šolsko leto na tukajšnjem učiteljsku. V I. tečaju je bilo 51 učenecov in gojenk; 46 od teh je dovršilo leto z dobrim uspehom, ponavljalni izpit v jeseni jih dela 5. Z odliko so izdelali: Bogataj Franc, Uršič France, Tomazič Ana in Uršič Marija. — Pripravnico je obiskovalo 37 učencev in učenk. Od teh je pripuščeni v I. tečaj 29.

Književnost in umetnost.

Marija Kmetova: Bilke. (Narodna knjižnica št. 17—18. Natisnila in založila Zvezna tiskarna v Ljubljani 1920.) — Saj veste sami s kakšnim čustvom jemljemo zbirko ženske v roketi Tege strahu se mi sem mogel otresti niti pri Kmetinih »Bilkah«. — M. Kmetova je začela priobčevati svoje stvari že l. 1909. v »Zvončku«, l. 1912. pa v »Lj. Zvonu«. Razmahnila pa se je še istega leta v »Slovanu«, kjer ji je dovolil Ilesič svobodno besedo. Dasi so bile pisane njene takratne stvari (Človek. Iz gneče. Rdeče lise i. dr.) v nekem kaotičnem vulkanizmu in nas je o njih stilistika spominjala bolehnih in silno občutljivih satanistov (n. pr. Przybuzewskega), vendar je kazala Kmetova, da se še lahko prerije na častno mesto med našimi pisateljicami. Med ženskami je kraljevala Zofka Kvedrova, ki si je pridobila ime skoro bolj po kvantiteti kot po kvaliteti svojih spisov razsipaje jih v svet v štirih jezikih in poleg nje klepetava in dolgočasna Sienkiewičanka Lea Fatur, da ne omenjamo še Komanove in drugih naših pisateljic slabih podlistkov.

In čeprav nas Kmetova tudi z »Bilkami« ni popolnoma zadovoljila, vendar moramo priznati, da se je čim dalje bolj čistila in izpopolnjevala. Poglejmo le njeno pot od prvencev v »Zvonu«, »Slovanu« preko podlistkov v »Narodu« pa do stvari v »Lj. Zvonu« lanijskega leta pod Župančičevim ured-

ništvo. Nekaj teh zadnjih stvari je prišlo v zbirko. — Bilke. — Dvanajst drobnih, čustvenih stvaric, ki bi se dale ločiti po vsebini v tri skupine: v stvari kot so »Bilke«, »Pismo« i. dr. Teh je največ in so najdrobnejše in najbolj lirične obnem. Erotična sanjarjenja so to in čustvena razmišljanja pisana v ritmični prozi, ki je posejana tupaťam celo z rimami. — V skupino razprav bi prišel posebno »Pogovor« (Gospodu Buciku v spomin.) Duhovit razgovor z modernim človekom, ki je vsega prenasičen, ki nas pa spominja na Wildejevega junaka, lorda Henryja, s samo to razliko, da je Wildejev »princ Paradokson« v svoji duhovitosti bolj dosleden. (Človek, ki je brez čustev ne more govoriti niti o lepoti, še manj o — najtanjših čustvih.)

V tretjo skupino spadajo vse tri daljše, rekel 'bi, bolj epske črtice. »Obisk«, »Torče Skočir« in »Konec učitelja Možeta«. — V »Obisku« je živo očitana tragika žene, ki ji njena živahnejša sestra odjemlje moža. — V »Torčetu Skočirju« nam slika pisateljica sina učiteljeve vdove, ki mu je usojeno večno nezadovoljstvo. Nikjer ne more strpeti, ne v šoli, ne pri knjigovezu, ne v delikatesni trgovini, ne kot trapist v samostanu. Od mojstra do mojstra tava in se uda še vinu. (Dober človek je dvovreten za vse, tudi za greh.) Slednjič ga omami Hudobnikova dekla. Z njo spozna novo življenje. Neizkušeni — naleze se neozdravljive bolezni in ga požre bolnišnica. — »Konec učitelja Možeta« je tragedija učiteljskega življenja. Že kot študent je Možeta stradal. Ko je prišel za učitelja v Temenico je mislil preobrniti svet. Te sanje so se mu kmalu razblinile. Oženil se je, imel je devetero otrok. Včasih se je kregal z ženo, včasih je prijel za kozarec in je poplaknil skrbi z vinom. Da reši otroke pred revščino, je moral žrtvovati sebe. Šest let je glodala jetika v njem, sedmo leto ga je stisnila.

Iz teh treh črtic lahko spoznamo, da ima Kmetova tehniko tudi za daljše stvari.

Na splošno lahko rečemo o zbirki, da je dobra. In čeprav se zdi, da na zunaj ni tako enotna, vendar harmonirajo vse te stvari v intonaciji neke skrite skupne tragike. Ta pa menda ne prestraši nikogar, še posebno zato ne, ker je jezik v »Bilkah« mehak in svež, a stil moderen, pa ne preizumetničen. — Albert Širok.

Ljubljanski Zvon. Vsebinska 5. številka: Stano Kosovel: Internacija. — Ivo Sorli: Gospa Silvija. — Avgust Žigon: Korytkova pogodbica z Blaznikom iz leta 1838. — Milan Fabjančič: Eksplozija duš. — Miran Jarc: Pri oknu. — Lucijan Marija Škerjanc: Glesbeni pregled. — Janiko Samec: Pradedov dom. — Ivan Zorec: Ljubica. — Franjo Roš: Življenje. — France Veber: Bergsonova teorija smešnega. — Ivan Albrecht: Tonijeve Tine mlada leta. — Marija Kmetova: Brez tal. — Miran Jarc: V maju. — Književna poročila. — Kronika. — Nove knjige.

Za upravnika ljubljanskega gledališča je imenovan dr. Friderik Juvančič, a za dramaturga Oton Župančič.

Umetniška prosveta. V umetniškem oddelku za umetniško prosveto se je osnovnal poseben odsek, ki ima malo go izbirati zgodovinsko gradivo. Pred vsem bo izbral ta odsek vse gradivo za ujedinjenje in osvobodjenje našega naroda.

Benito Peres Galdós najznamenitejši sodobni španski novelist. je umrl 4. januarja v Madridu v starosti 77. let.

Tragična smrt skladatelja »Internacionale«. Po P. Forstu drugi komponist revolucionarne himne socialističnega proletarijata Adolphe Degeyler je med vojsko tragično preminul v francoskem mestu Lille za časa nemške okupacije. Uglazbil je več pesmi, med temi tudi delavsko »Internacionale« na besede Eugena Pottiera. Ker pa je prestal v družini mnogo nesreč, se je udal pi-jači. Za časa nemške okupacije je bil prisiljen delati pri mestnem vodovodu in ko je izbruhnil v mestu legar, ni prišel na delo. Izdana je bila proti njemu tiralica in on se je — obesil.

Ostalina pesnika Gregorčiča. — V svrhu vestne in natančne inventarizacije vse rokopisne ostaline Simona Gregorčiča so naprošeni vsi tisti, ki imajo v rokah kaj korespondence (pisma, dopisnice) ali kako pesem (prigodnice, voščila, verzi v spominskih knjigah, grobni napis) ali sploh kak pesnikov rokopis ali prepis neobjavljenih stvari, naj bi blagovolili poslati vse to, če mogoče v originalnih ali pa vsaj v točnih prepisih s svojim natančnim naslovom v zasedenem ozemlju na naslov: »Narodne tiskarne v Gorici, Via Vetturini št. 9.« izven zasedenega ozemlja na naslov: »Dr. Avgust Žigon, bibliotekar licealne knjižnice v Ljubljani.« Vsi originali se na željo vrnejo nepoškodovani.

Nova knjiga. V kratkem izide v Narodni tiskarni v Gorici D. Feiglova zbirka humoresk.

Marij Kogoj — Troje samospevov s spremljevanjem klavirja. Zadnji čas je Marij Kogoj založil tri samospeve s spremljevanem klavirja, kateri so bili sprejeti z velikim navdušenjem. Marij Kogoj je svoje čase obiskoval gimnazijo v Gorici in velja sedaj v Jugoslaviji za enega najboljših skladateljev mlajše generacije.

Vaša Pfihoda. Kakor doznavamo iz raznih ital. časopisov, žanje devetnajstletni češki violinski virtuoz v Italiji velike uspehe. Ital. glasbeniki povdarjajo dobesedno tako-le: »Tako je morda viral Paganini — boljše ne.«

Na svojem turneju se je ustavil pred meseci v »Balkanu«, kjer smo tudi mi imeli priliko občudovati njegovo vzvišeno virtuoznost.

Prof. M. Pirc: »Jugoslovanska mučenika Zrinski in Frankopan«. Maribor 1919. Založila »Tiskovna zadruga« v Mariboru. Str. 24. Cena 1 jgsl. K. Vsebinska: 1. Rodbini Zrinskih in Frankopanov. 2. Razmere na Ogrskem za zadnjih Zrinskih in Frankopanov. 3. Ban Nikola Zrinski in njegov brat Peter. 4. Dunajski dvor za Leopolda I. 5. Turška vojna 1663—64. 6. Zveza ogrskih in hrvaških plemenitšev. 7. Smrt Petra Zrinskega in Franja Krsta Frankopana. 8. Katarina Zrinska in njeni otroci. 9. Grob Petra Zrinskega in Franja Krsta Frankopana. 10. Prevoz kosti Zrinskega in Frankopana v domovino.

Juli Bučar: »Slovenski metuljar«. Navodilo kako je loviti, rediti, zapenjati metulje in kako urejevati zbirko. Z morfološkim opisom metulja v vseh preobrazbah. S 15 slikami. Risal Danilo Bučar. V Novem mestu 1919. Založba in tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani. Cena 5 jgsl. K in 50 st.

»Narodna galerija« v Ljubljani. Pred kratkim se je otvorila v Ljubljani umetniška zbirka najboljših del naših upodablajočih umetnikov. Zbirko je zbralo društvo »Narodna galerija«, ki se je ustanovilo v namenom, da ustvari slovenskemu narodu umetniško galerijo. Razstavljenih je nad 80 umotvorov, slik, risb in plastičnih del slovenskih mojstrov. Ker so razstavljalni prostori pretesni, da bi se razstavile vse umetnine, posebno one starejše naših umetnikov, ki se nahajajo v lasti oz. varstvu društva, se je zaenkrat odprla samo razstava modernih del. Zastopani so vsi slovenski moderni umetniki, osobito A. Azbe, J. Grohar, M. Jama, R. Jakopič, F. Tratnik, M. Sternen, J. Vavpotič, izmed kiparjev pa F. Bernekar, J. Napotnik, I. Zajec, L. Dolinar in z enim delom naš veliki Meštrovič.

»Cirilica«. Navodilo za čitanje in pisanje srbsčine v cirilici. — Ljubljana, 1919. — Založila »Jugoslov. knjigarna«. — Cena 2'70 jgsl. K. Tak je naslov priročni knjižici, ki prinaša pismeno in tiskano cirilico, katere naj se naše občinstvo čimpreje nauči in dobi tako »ključ« do bogate zakladnice srbske književnosti. Metoda za priučenje čitanja je posneta po Toussainovi. Vsebinska — srb. nar. pravljice — so gotovo pripravna snov, da vzbudi zanimanje.

Prof. M. Pirc: »Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov«. Založila »Jugoslovanska knjigarna« v Ljubljani, 1920. Str. 95. Cena 2 jgsl. K. — Dogodki državnega preobrata — ko je vstala nova država SHS — so prisilili prof. Pirca, da je prejel za pero in napisal knjižico »Kratko zgodovino SHS«, ki je pred kratkim izšla v 3. natisu in je namenjena — kakor sam pravi v »Dodatku« — za »preprosto ljudstvo in šolsko mladino«. — Slovenci premalo poznamo svojo preteklost, še manj pa preteklost svojih bratov: Srbov in Hrvatov. Pisatelj se je v prvi vrsti oziral na politično zgodovino, medtem ko je kulturno popolnoma opustil. — Vsa zgodovinska snov je obdelana v petih oddelkih. V I. oddelku nam opisuje prof. Pirc »Zgodovino starih Slovanov« (stran 3—8) kot uvod. V II. oddelku »Zgodovino Slovencev« (8—52); III. oddelku nam opisuje »Zgodovino Hrvatov« (52—72); IV. »Zgodovino Srbov« (72—84); V. pa — ki je najlepši oddelek »Ujedinjenje Slovencev, Hrvatov in Srbov«. V »Dodatku« pa pisatelj našteva zgodovinska dela, za onega, ki se hoče temeljito poglobiti v zgodovino troedinega naroda. — Učitelstvu priporočamo to knjižico kar najtopleje!

Dr. Ivan Grafenauer: »Kratka zgodovina slovenskega slovstva«. V Ljubljani 1919. Založila »Jugoslovanska knjigarna«. Str. 335. Slovstveni pouk je eden izmed najboljših činiteljev narodne vzgoje; slovstvena zgodovina zavzema v šolstvu kulturnih narodov zelo važno mesto, lahko rečemo prvo. To smo videli pri Nemcih. (Nestevilne literarne zgodovine!) — Pisatelj deli vso snov v 9 dob: I. Predkrščanska doba (do okoli 800); II. Krščanski srednji vek (800—1530); III. Doba luteranstva (1530—1598); IV. Doba katoliškega preporeda (1598—1765); V. Prosvetljena doba (1765—1810); VI. Doba romantike (1810—1848); VII. Doba narodnega prebujenja (1848 do 1868); VIII. Doba nove romantike in realizma (1868—1895); IX. Od literarnega prevrata do naših dni (od l. 1895.) — Z največjo natančnostjo je ta literarni historik na 335 straneh uredil in zbral vso obsežno tvarino od najstarejših časov do naših dni. Prav klasične so splošne karakteristike posameznih dob (primeri karakteristik IX. dobel) Jezik je lep, krepek in jednat. — Želimo, da si nabavi to knjižico vsak slovenski učitelj!

Razne vesti.

Prvi kongres jugoslov. učiteljstva v Beogradu je uspel kar najlepše. Na tisoče učiteljev iz vseh krajev Jugoslavije je bilo zbranih te dni v Beogradu. — 17. julija se je vršilo delegacijsko zborovanje, kjer je bilo sprejetih 21 točk, predlaganih od slovenske »Zaveze«. Drugi dan ob 9ih predpoldne se je otvoril kongres. Na programu so bile glavne točke: Volitev

odborov in odsekov. Pravila Udruženja. Volitev uprave novega udruženja. V odbor 15ih članov sta bila izvoljena od Slovencev: Luka Jelenc in Engelbert Gangl. — Istega dne zvečer je bil učiteljski banket, za katerega je prispevala beogradska občina. Naslednjega dne pa je bil v panku Topčideru slavnostni dnev, od koder je poslalo učiteljsvo svojo deputacijo k regentu Aleksandru. — H kongresu, ki je imel velike moralne in materialne uspehe za Udruženje, se še povrnemo.

Kongres češkoslovaškega učiteljsva se je vršil v Pragi dne 2. in 3. julija t. l.

Naši tovariši v ruskem ujetništvu. Naš glasbenik tov. Emil Adamič živi v Taškentu, kjer je nastavljen kot dirigent v opernem gledališču »Kolisej«; istočasno opravlja službo učitelja glasbe v učiteljskem seminarju in na taškentskem konservatoriju. Adamič je na glasbenem polju zelo delaven, a pri trdnem zdravju ni. Trpi na malariji, kateri so več ali manj podvrženi skoro vsi ujetniki, pa tudi domače prebivalstvo po turkестanski nizini. Adamič se vrne v domovino. Skušal je že pred časom pobegniti iz Taskenta, a je bil sprejet na železnici, ker ni imel pravih potnih listov. — **Nazarij Krizman**, učitelj pri Sv. Ivanu v Trstu, je tudi učitelj glasbe v Taškentu. Poučeval pa je istotam tudi na ljudski šoli. Tudi on se nadeja, da se v kratkem reši ruskega ujetništva. Istotam je tudi **Mojsp Šupljina**, bivši učitelj v Divšici v Istri in **Ignacij Jug**, učitelj iz Cerkena na Goriskem. **Anton Korsič**, ki je učiteljeval nekje krog Nabrežine, je umrl na pljučnici v Taškentu.

Pasivna volilna pravica učiteljsva v Jugoslaviji. V Srbiji ni imelo učiteljsvo pasivne volilne pravice, to pa zato, ker je bilo, dokler so imeli učitelji še volilno pravico, izvoljenih preveč učiteljev za narodne poslance. To je pripravilo vlado do tega, da je izdala zakon, da aktivni učitelj ne more biti narodni zastopnik. Vlada se je opirala nato, da je preveč zastopnikov enega stanu v narodnem predstavništvu, poleg tega je jemala tudi ozire na šolstvo. Posledica tega je bila, da so se morali ljudskošolski učitelji odločiti za svojo službo, če so hoteli ostati poslanci.

To odredbo so hoteli sedaj razširiti na vso sedanjo državo.

Predsednik Zaveze je brzojavno protestiral proti takemu stališču na volilni odbor, raznim ministrstvom, parlamentarnim klubom, raznim poslancem in Udruženju. Nato so došla poročila, da je narodno predstavništvo določilo, da se določba o učiteljsvu spremeni v toliko, da smejo postati tudi učitelji poslanci, ne da bi morali zapustiti službo.

Nove plače poljskega učiteljsva. Po novi naredbi dobi učiteljsvo poljske republike na privatnih, kakor tudi na državnih šolah sledeče plače: Učitelji brez usposobljenja 15.236 do 32.640, a oni z usposobljenjem od 18.216 do 40.800 poljskih mark na leto.

Hilne preiskave zaradi skritega orožja so zopet na dnevnem redu. Čast takega obiska je doletela te dni tudi našega predsednika A. Germeka. Prišlo je 13 oseb, pisana zmes vojakov, karabinerjev in civilistov; ti so pregledali vse kotičke, razmetali vse knjige in so prekopali celo krompir na vrtu. Ker je bil ves njihov trud zaman, so jezno odšli. Da bomo pa vedeli, kakšnega škvarta so te uradne osebe, so pustili vizitko v obliki dveh lepenk. Na prvo lepenko so zapisali dobesedno: W. L'Italia. Morite ai Vigliacchi, Abbasso i Jugoslavi. W. L'Italia. — Druga lepenka pa pravi: W. L'Italia. Abbasso i Slavi W. L'Esercito Italiano. A Trieste siamo ed a Trieste resteremo. Morire anziche cedere di fronte ai barbari.

Šolska republika »Jasnaja Poljana«. Jasnaja Poljana, bivališče Tolstega, je danes veliko vzgojevališče. Sovjetska vlada je smatrala za svojo sveto dolžnost, da dostojno počasti spomin na Tolstega, ki je nad vse ljubil otroke. Danes živi v Jasnaji Poljani 800 otrok delavcev in ubogih kmetov. Vzgojevališče je postavljeno na temelju samouprave. Otroci sami obdelujejo polja, pri čemur jih izkušeni poljedelci podpirajo z nasveti in dejanji.

Poleg tega se vrše tečaj. Urejene so posebne šole, v katerih živi duh velikega pedagoga. Otroci se uče po knjigah Tolstega, zlasti po začetnici, ki jo je sam sestavil za pouk. Poleg tega je omeniti, da so vsi odrasli, ki so pridelnji temu otroškemu gospodarstvu, prepričani pristaši njegovega etičnega nauka.

V tem vzgojevališču imajo otroško gledališče, muzej za otroke, otroški pevski zbor, razne rokodelske šole za strojništvo, mizarstvo, ključavničarstvo, krojaštvo, kakor tudi otroški vrtec za male otroke. Poleg tega najdete dvorane za odpočitek, telovadnice, šole za šport in plesni inštitut. Komisarijat (M. Gorki) za ljudsko prosveto se je s posebno ljubeznijo zavzel za to otroško vzgojevališče. Praktične izkušnje zahtevajo dnevno novih želja za nadaljni razvoj, katere želje in potrebe komisarijat za ljudsko prosveto proučuje in iz večine tudi odobri. Oddolžitve, ki jo sovjetska vlada s to svojo skrbjo za proletarsko mladino prinaša spominu velikega umetnika in misleca, je v resnici velikopotezna in primerna etičnemu pomenu Tolstojevih nauk.

To svojo državo vladajo otroci sami; vzgojevališče je danes prva otroška republika, resnična otroška občina, kakor jo je Tolstoj sam zamislil. Otroci si sami med seboj razdeljujejo delo, sami si pripravljajo svojo izključno rastlinsko hrano in sami skrbijo za popravila in vzdrževanje celega vzgojevališča.

Instruktorji in učitelji pazijo na to, da se v notranji ustroj življenja otrok kar možno malo vmešavajo; na ta način žive otroci v popolni, neprikrajsani svobodi.

Tako izpolnjuje sovjetska vlada oporoko velikega zagovornika vseh bednih.

Jugoslavija — bogata dežela. Prof. dr. Karel Capuder je objavil (Cirilova knjižnica, I. zv., Maribor 1919) zanimive zemljepisne podatke o Jugoslaviji s statističnim gradivom:

Jugoslavija meri v površju 260.093 km² (Italija 286.684 km²), prebivalstva ima 13.883.660 po štetju leta 1910. Na 1 km² pride 53 ljudi (v Italiji 121). Pšenice pridelava letno 18½ milijonov stotov (Italija 42 milijonov), na osebo pride 160 kg na leto (v Italiji 121). — Ječmena 4.447.000 stotov (Italija 2 milj.), na osebo pride 38 kg (v Italiji 6 kg). — Krompirja se pridelava nad 12 milijonov stotov (v Italiji 17 milj.). — Vrednost letnih poljedelskih proizvodov znaša 6½ milijard frankov. — Država je bogata na raznih rudah; na premoğu (letno 25 milijonov stotov), železu (370 milijonov stotov), srebru (103.000 stotov), bakru (87.800 stotov), celo zlatu (220 kg letno). Skupna vrednost letne gospodarske produkcije znaša nad 55 milijard K. — L. 1910 je štela Jugoslavija na domačih živalih: konj 790 tisoč (Italija 955 tisoč, govede 4 milijone (Italija 6 milj.), ovc okoli 9 milj. (Italija 11 milj.), prešičev 3 milj. (Italija 2½ milj.). — »Kulturno« — pravi pisatelj — »se na tem ozemlju bje boj med tremi omikami: rimsko-laško, bizantinsko-orijentalno in germansko. Te kulture pravilno združiti je velika naloga mlade države. V tem vprašanju pa tiče tudi krali mogočnih nasprotstev med posameznimi deli. Po obširnosti svojega ozemlja, številu prebivalstva, vojaški jakosti in zemljepisnih razmerah je Jugoslavija prva država v jugovzhodni Evropi — je važen činitelj reda in stalnosti in lahko v miru sodeluje in tekmuje z vsemi svojimi sosedi.«

Dne 25. maja t. l. se je vršil v Ljubljani ustanovni občni zbor zadruge »Tvorница učil in šolskih potrebščin«. Zadruga se je ustanovila pod okriljem upravnega sveta in nadzorstva »Učiteljske tiskarne« in vanjo se sprejemajo učiteljske gospodarske zadruge, društva, učitelji in učiteljice vseh javnih šol v Sloveniji.

Na praškem vseučilišču se je habitiral kot docent za dermatologijo in venerologijo naš rojak dr. Pavel Šavnik. S svojim habilitacijskim predavanjem, ki ga je imel dne 3. maja t. l., je vzbudil mnogo zanimanja.

V odbor »Društva slovenskih leposlovcev v Ljubljani« so bili voljeni sledeči pisatelji: A. Funtek, preds.; F. S. Finžgar, I. podpreds.; dr. A. Kraigher, II. podpreds.; R. Peterlin-Petruška, tajnik; dr. F. Detela, blag.; M. Pučelj, knjižničar; Fr. Albrecht, gospodar; Fr. Bevk, V. Jerajeva, O. Župančič, odborniki; A. Debeljak, C. Golar, M. Kmetova, dr. St. Majcen in dr. Iv. Tavčer, nadzorstvo.

Novinarsko šolo so otvorili komunisti v Moskvi.

Kr. zaloga šolskih knjig v Ljubljani je izdala drugo, predelano izdajo A. Črnivčeve »Računice za obče ljudske šole«, 3. zvezek, višja stopnja; knjiga je že odobrena kot učna knjiga.

Janu Žižki, vojskovodji čeških husistov, bodo dne 14. julija t. l., povodom 500 letnice njegove zmage nad armadami nemškega cesarja Sigmunda na gori Žižkov, postavili Čehi velik spomenik.

Kako je Črni Juri cenil učitelje. Zanimivo je slišati, kako je sloveči srbski osvoboditelj Karagjorgje, Slovencem znan pod imenom Črni Juri, cenil in spoštoval učitelje. — V »Beogradskem narodnem domu«, kjer je imel »sovet« svoje seje, je odkazal Črni Juri modremu učitelju **Dositeju Obradoviću** (1739 - 1811), kateremu je bil dal tudi svojega sina Aleksijav v vzgojo, tri sobe za prebivališče. Nikdar, kolikokrat je prišel v »sovet«, ni zanemaril, posetiti imenovane učitelja v »Narodnem domu«, da mu je tako izkazal spodobno čast zavoljo njegove učenosti, in pa tudi zato, da se je z modrim starčkom pogovarjal o raznih učenostih. L. 1811. pa izvoli Črni Juri učenega Dositeja za »sovetnika prosvete« (ministra uka). — Karagjorgje pa ni med učitelji spoštoval samega Dositeja. Znano je, da je vse učitelje tako dobro plačeval, kakor državne svetovalce ali ministre. Pogostoma je obiskal v jutranjih izhodih v družbi svojih vojvod narodno učilišče, katero je bil on osnoval, a Dositej pa uredil. Tu je priporočal mladini, naj se rada in dobro uči, dokazoval jim je veliko potrebo po izobraženih ljudeh v državi, in kolika sreča in čast jih čaka, ako se bodo dobro učili. »Vidite li« — je govoril — »mi imamo dovoljno mišica za obrano Srbije, ali ne dovoljno veštih ljudi za upravljanje iste. — Da mi znamo državo voditi onako, kako znamo voditi vojsku, drugačije bi sada stajali. Učite se dakle, u vama je sva nadežda naša sa te strane. Slušajte vaše učitelje i poštuajte ih; ja njih ne odlukujem od mojih vojvoda; učitelj i vojvoda — je dejal vpričo vseh svojih vojvod — **preda mnom su ravni.** Zlo onomu izmedju vas, na kojega bi mi se oni

potužili« — Ko je odhajal, je vselej stisnil učitelja roko, in mu v njo skrivaj potisnil zlatnik. — Tako je Črni Juri čislal učiteljski stan. Mož, ki se je rodil v pastirski koči in zrastel brez pouka med svojim narodom, je spoznal vrednost učenosti samo po vzvišenosti svoje duše in bistrosti svojega uma. — N.

Kultura v vrstah sovjetske vojske. Sovjetska ljudovlada je podedovala od carske vlade hkrati z vojsko tudi druge rane, tako n. pr. bedo analfabetizma Armade, ki so se bojevale na fronti mlade sovjetske republike ter so jo branile pred zunanjimi napadi, imajo visok odstotek analfabetov, ki se suka med 90 in 95imi odstotki. To razmerje je bilo, ker sovjetska vlada smatra širjenje elementarnega pouka in kulture za velevažno tudi v vrstah armade in je že dosegla velikanske uspehe. Pri tem se je vlada ravnala po vzgledu mladih propagandistov, ki so širili nauk po vseh pokrajinah, v vsakem mestu in v vsaki vasi, na priprost in lahko umljiv način, v priključnem jeziku, ki ni bil brez elegance.

Poročilo odseka literarne publikacije revolucionarnega vojnega sveta za dobo od 1. junija do 1. novembra minulega leta, podaja sledeče številke: 1.000.000 iztisov revije »Rdeči vojaki«; 40.000 iztisov revije »Svetoh za bele vojake«; 240.000 brošur; 1.800.000 brošuric za rdečo vojsko; nad 1.000.000 brošuric za bele vojake; 1.130.000 kolariranih tabel.

Vse to je pisano v ljudskem slogu.

Med armado posluje 3800 šol, 2392 knjižnic, 1315 klubov in gledališč.

Drobiž o alkoholu.

Bridko življenje. Na novem službenem mestu sem imel razdeliti med učence nekaj brezplačnih knjig. Poizvedoval sem v razredu, kateri so najpotrebnejši. Več se jih je oglasilo, kot sem imel knjig. Ni se pa oglasila učenka, kateri sem bral revščino z obleke in pomanjkanje z upadlega, bledega obraza. Vprašal sem jo po družinskih razmerah, pa je otožno zrla predse in molčala. Soseda pa ji je prišepnila: »Povej, da ti je umrla mati in da oče vse zapije!« Sedaj jo je zlomila boleost in zajokala je tako bridko, kot je bilo bridko njeno življenje ob očetu-pijancu, ki zapije ves svoj zaslužek in ji je najbrže spravil tudi ljubo mater v prezgodnji grob.

Ko sem se razgovarjal z nekim priletim človekoljubnim in delavnim gospodom o alkoholnem vprašanju, mi je rekel med drugim: »Dokler se nisem zanimal za protialkoholno gibanje, sem smatral vsako drugo delo med ljudstvom potrebnejšim; odkar se pa zanimam za to gibanje in čitam protialkoholno literaturo, vidim, da ni nobenega potrebnjega in koristnejšega dela za blagor ljudstva.«

Gostilničar, ki sprva ni mogel razumeti, kako je mogoče agitirati proti pitju alkoholnih pijač, ustanavljanju protialkoholna društva, biti abstinent in učiti v šoli o škodljivosti alkohola, je čez leto priznal učitelju, da je njegov protialkoholni pouk in navajanje šolskih otrok k zdržnosti potrebno in koristno, češ, da so njegovi otroci večkrat prišli v gostilniško sobo in pili ostanke, ki so jih pustili gosti; odkar pa slišijo o škodljivosti alkohola v šoli, se to ne dogaja več.

Na svatbi so ponujali desetletni učenki-abstinentki vina. Odgovorila je, da je abstinentka in ne pije vina. Svatje, ki so bili že precej veseli, ker se je dan že nagibal, so jo poskusili pregovoriti, da bi vsaj pokusila vino, toda zastoj. Ker ni šlo zlepa, so poskusili zgrda. Oče je prejel hčerko, da bi jo prisilil piti; toda deklica se je spustila v jok in zmagala. V šoli je bila za vzgled drugim učenkam — abstinentkam.

V naših hribih dajejo nekatere nevedne matere dojenčkom žganja, da raje spe.

Oče, katerega slabotna devetletna hčerka je hodila k meni v šolo, mi je rekel, ko sem ga opozoril, da otrok ni zdrav, da ji da vsak dan, ko gre v šolo, nekoliko žganja za okrepcavo. Nevednost!

Zgodilo se mi je, da sta prišla učenca 1. š. l. pijana v šolo. Opili so ju na pogrebščini.

Že dalje časa opažam, da v pondeljek in po praznikih v šoli otroci najslabše mislijo. Je pač v nedeljo pijača za priboljšek!

Denar, ki ga dobe gostilničarji od pivcev, ki čez potrebo pijejo in razlivajo pijače, njihovih otroci in žene pa stradajo, je krivičen.

Zahvala. U svoje ime, u ime svog nesretnog, interniranog supruga, te svoje sedmero nevine dječice, koja danomice ruke sklapaju, moleći se za sve dobročinitelje učitelje, učiteljice, učiteljska društva, velečasno svećenstvo te sve ostale darovatelje plemenitih srdaca, koji su svojim dobrovoljnim doprinosima položili melem na ljute, otvorene rane nesretno obitelji, koja već dugih deset mjeseca, uzalud čeka svog hranitelja; zahvaljujem najusrdnije, mošeći Svevišnjega, neka tisuću puta vrati! — Poljanec 13. VII. 1920. Ivka Štiglic.